

процесів управління фінансовою стійкістю. Ефективне управління фінансовою стійкістю забезпечить підвищення інвестиційної привабливості підприємства, його конкурентоспроможності, створить умови для збільшення рівня рентабельності та прибутковості, а також знизить загрозу фінансової кризи чи банкрутства.

Інформаційні джерела:

1. Баранівський О. А. Теоретичні аспекти оцінки фінансової стійкості підприємства. Економіка та суспільство. 2018. № 15. С. 206–212.
2. Ткаченко Є. Ю., Фатюха В. В., Яришко О. В. Фінансова стійкість підприємства: сутність та основи управління. Інфраструктура ринку. Вип. 56. 2021. С. 129-134. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/56_2021/24.pdf.
3. Тютюнник Ю. М. Особливості розрахунку й аналізу динаміки коефіцієнтів оцінювання фінансової стійкості підприємств. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. 2016. Вип. 13. С. 621–624.
4. Кашена Н.Б., Лисак Г.Г., Бойко А.О. Статистичний моніторинг фінансового стану підприємства як інформаційна система підтримки прийняття рішень з його стабілізації. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2009. Вип. 1(9). С. 123-131.

УДК 336.7:335.01(477).

Я.О. Ізмайлов, д-р екон. наук, проф. (ДПУ, Ірпінь)

А.М. Колокольна, здоб. вищ. осв. ОС «магістр» (ДПУ, Ірпінь).

Я.О. Німак, здоб. вищ. осв. ОС «магістр» (ДПУ, Ірпінь).

ФІНАНСОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Основоположною базою кожної країни в фінансовій системі є фінансовий ринок, який охоплює: кредитні та валютні ринки, ринок фінансових послуг і цінних паперів (фондовий ринок). Основою вітчизняної моделі фінансового ринку є національні та комерційні банки країни. В Україні розвиток фінансового ринку став можливим завдяки запровадженню абсолютно нових фінансових інструментів управління.

На початку 2022 року економіка України перебувала на етапі відновлення після кризових явищ, пов'язаних із запровадженням карантину через поширення коронавірусної інфекції COVID-19, а також намагалась відновити роботу фінансової системи, розвиток якого був сповільнений негативним впливом глобалізації. Окрім того,

значні зусилля були спрямовані на підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами, як основи успішного розвитку економіки країни. Проте, 24 лютого поточного року, в результаті збройної агресії російської федерації, Указом Президента в Україні було введено воєнний стан [1]. Цього ж дня, Торгово-промислова палата України підтвердила, що обставини, в яких опинилась Україна, починаючи з 24 лютого і до офіційного закінчення воєнного стану, є надзвичайними та невідворотними, тобто підпадають під визначення форс-мажорних обставин [2].

Паралельно із запровадженням воєнного стану в Україні, Національним банком України (далі НБУ) було прийнято Постанову «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» № 18 від 24 лютого 2022 року [3]. Цим документом почався принципово інший порядок діяльності фінансової системи в нових умовах. Зокрема, встановлено, що на банки покладено обов'язок забезпечувати без перебігів роботу всіх відділень, за умови, що відсутня загроза життю та здоров'ю людей. Окрім того, банки повинні забезпечити вільний доступ клієнтів до сейфових скриньок. Обмеження на безготівкові рахунки не накладаються, а банкомати безперебійно підкріплюються готівковими коштами, в тому числі через безпосередню підтримку НБУ.

Для підтримки банківської системи НБУ розроблено механізм бланкового рефінансування банківських установ для підтримки їх ліквідності. Суть нового механізму полягає у скасуванні обмежень рефінансування по сумі і по терміну, а також додаванні можливості його продовження ще на один рік.

Д. М. Данилишин зазначає, що за даними Національного банку у січні-липні 2022 року чистий прибуток банківської системи становив 3,4 млрд. гривень (тоді як за 6 місяців чистий збиток банків становив 4,6 млрд. гривень). Покращення фінансового результату банків мало місце через переоцінку вартості цінних паперів в портфелях банків (в іноземній валюті та/або індексованих) після зміни обмінного курсу гривні, що збільшило їх позитивний фінансовий результат за відповідною статтею на 15 млрд. гривень у липні 2022 р. Натомість збільшення відрахувань у резерви за активними операціями (+15,7 млрд. гривень у липні) виступало основним чинником негативного впливу на фінансовий результат діяльності банків [4].

Через збереження значного відсоткового спреда між активними та пасивними операціями, чисті процентні доходи банків за 7 місяців 2022 року зросли на 24% до відповідного періоду минулого року та становили понад 79 млрд. гривень. Натомість чисті комісійні доходи

банків у січні-липні 2022 року скоротилися на 19% порівняно з періодом минулого року та становили 25,3 млрд. гривень [4].

Обсяг ліквідності банківського сектору (у формі залишків на коррахунках та у депозитних сертифікатах НБУ) становить близько 270 млрд. гривень (у тому числі, понад 200 млрд. гривень – у депозитних сертифікатах НБУ). Основним чинником збільшення банківської ліквідності виступали витрати з Єдиного казначейського рахунку Уряду та скорочення готівкової гривні поза банками, тоді як чистий продаж Національним банком іноземної валюти в банків зменшував обсяг вільної ліквідності в банківській системі. Надлишок ліквідності, у свою чергу, визначає низький попит банків на кредити рефінансування НБУ: заборгованість банків за кредитами рефінансування НБУ за минулий тиждень скоротилася на 2,2 млрд. гривень [4].

Водночас воєнні ризики обумовлюють низький апетит банків до кредитування. В цих умовах спрямуванню кредитних ресурсів до реального сектору сприяють державні програми підтримки кредитування. Загальний обсяг виданих кредитів з початку широкомасштабних воєнних дій на території України за програмою перевищив 47 млрд. гривень, більшість з яких було видано державними банками переважно на підтримку с/г виробництва та антивоєнні цілі [4].

Фінансовий ринок країни продовжує працювати в умовах воєнного стану. На фондовому ринку в обігу знаходяться тільки так звані військові (емітовані у період військового часу) облігації внутрішньої державної позики (ОВДП) з фіксованою дохідністю, що встановлюється Міністерством фінансів України та яка на сьогоднішній момент знаходиться на рівні 9.5 – 11%. Після того, як на початку червня НБУ неочікувано різко підняв облікову ставку с 10% до 25%, фондовий ринок зумів би відреагувати на це підняттям дохідностей по ОВДП, що призвело б до значного зниження цін на них. Звісно, що це негативно вплинуло б на дохідності фондів, основна частина яких вкладені саме у ОВДП, знизивши їх поточні показники на 9%-17%, в залежності від частки ОВДП в портфелях.

Отже, в результаті проведених аналізів наукових та літературних праць, можемо дійти висновку, що економічна ситуація в Україні стабілізувалася: роботу в повному обсязі відновили 49% компаній, решта – працюють з обмеженнями (порівняно з травнем цього року ці показники практично не змінилися). Позитивною зміною є те, що 30% компаній стверджують, що їхніх фінансових резервів вистачить на період більше року, тоді як у травні таких було 19%.

Водночас оцінка Національного банку щодо скорочення реального ВВП в II кварталі 2022 р. становить близько 40%, а загальне скорочення за підсумками року прогнозується на рівні 33%. Перспективи відновлення в 2023-24 р.р. безпосередньо залежать від повноцінного відкриття портів для експорту.

Інформаційні джерела:

1 Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України №64/2022 від 24 лютого 2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (дата звернення 29.10.2022).

2 Клименко М. Бухгалтерський облік під час війни: що буде зі звітністю та як оптимізувати податки. Юридична Газета Online. від 01.04.2022. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/podatkovapraktika/buhgalterskiy-oblik-pid-chas-viyni-shcho-bude-zi-zvitnistyu-ta-yak-optimizuvati-podatki.html> (дата звернення 29.10.2022).

3 Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану : Постанова НБУ від 24 лютого 2022 року №18. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24022022_18 (дата звернення: 30.10.2022).

4 Данилишин Б. М. Економічне відновлення: ситуація в економіці та на фінансових ринках України. Інтернет-видання «Лівий берег» від 01.09.2022. URL:https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/528091_ekonomichne_vidnovlennya_situatsiya.html (дата звернення: 30.10.2022).

УДК 336:330.341.1(045)

Г.І. Ковтун, ст. викл. (*СумДПУ ім. А.С.Макаренка, Суми*)

Є.М. Орищенко, здоб. вищ. осв. ОС «бакалавр» (*СумДПУ ім. А.С.Макаренка, Суми*)

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Досвід економічного розвитку розвинених країн свідчить, що досягнення високих темпів розвитку можливо завдяки сприянню й стимулюванню інноваційних процесів у країні. Інноваційний процес – це послідовний процес створення ідеї, проектування, тестування, виготовлення та реалізації продукції; це запровадження нового товару або зміна самого процесу виробництва чи технології або способу доставки [1, с. 60–61].